

АЙТЫВЛАР

Айтывкар ва аталар сезири.

Абурлу болмагъа суйсенг, атанг-анангны абурла
Авам англамас, гъарсыз тынгламас
Авлетингни яшда уыйрет, къатынынгни башда уыйрет
Авлетлери тюзелген гишиге халкъ сукъланыр
Авлетни азгъаны, алашасын оъзю минип, атасын яяв юрютюр
Аврувну хадири сав билмес
Авзуну тиш, инсанны иш безей
Агълю татывлу буса ярым байлыкъ
Адам адамдыр, бир кепеги болмаса да, эшек эшекдир, алтындан чулу болса да
Адам бою опуракъ, терек бою япыракъ
Адам ёлдашлары булан танылыр
Адам сёзю булан танылыр, иши булан суратланыр
Адамлыкъ эки зат буландыр: бириси - юрек, бириси тил
Адамны адам этеген иш
Адамны эдеби алтындан артыкъ
Адилли адилсизге сыр чечмес
Адилли ишни этеген адилсизден къоркъмас
Адилсиз юртда ажжалсыз оьлер
Адилсизге дос болсанг, асдай атылтар
Ай абдал, ай дербиш, акъча булан битер иш
Ай аврувун гюн гётерир
Айрылгъан эл азар, къошулгъан эл озар
Айрылма суйген досуну еркъашын тилер
Айыпсыз дос излеген доссуз къалыр
Акъ къоллар гишини терине тазаланыр
Акъчаны аяма, намусну ая
Ал булан яшыл арив ярашыр, гёкню де къошса, гёзюнг къамашыр
Алда сен билесен эдим, гъали сен не билесен болдум
Алмагъа саламы ёкъ, тынглама каламы ёкъ
Алтын гесилген еринде сыйлы
Алтын кекелли, ай мангалайлы улан буса да герекмей
Ана айтгъанны этмеген, негетине етмеген
Ана гёнгю балада, бала гёнгю гъавада
Анадашны ачуву болса да, геги болмас
Анасын йылатгъан авлетден авлет болмас
Арбасына мингенни йырын йырлар
Аргъумакъны сыйы болмас ёлдан сонг
Арив азар, къылыкъ озар
Арив арив тюгюл, суйген арив
Арив болмакъ къашдандыр
Арив гюлню оьмюрю къысгъа
Аривлюк къызны етти дынкъын яшырыр
Аривню эзип ичеми
Арсланлар авда адашмас
Аслуну абурун сакъламагъан, ону душманлардан да якъламас
Асыл адам этген яхшылыгъын бетлемес
Асылсызгъа дос болма
Ат минген къылыч тагъар
Ат оьлсе - майдан къалыр, игит оьлсе - аты къалыр
Ат тизден, игит сёзден

Ата баласы болма, эл баласы бол
Ата малы мал болмас, ая малы болмаса
Ата-анагъа сый этмеген, сыйдан тюшер
Аталардан къалмай ат минген, аналардан къалмай тон гийген
Атанг аюв буса, сен арслан бол
Атангдан къалгъан къырым тюбек чи болмады
Атангны сен абурламасанг, ким абурлар
Атаны игитлиги - улангъа намус
Атаны осаллыгъы - улангъа илыкъ
Атасын олтюргенни уланы унутмас
Атлылар ерге тюшюп къарардай, явлар ким экен деп сорардай
Атлыны атлы гетерсе, алыслагъа гетсе де ялкьмас
Атны аранда, эрни уйде танымас
Атны къамучусу - емдир
Аты айтылгъан атадан къалмасын осал улан
Ахшамдан сонг гюн тувмас
Ач гелгенде - агъагъа, гюч гелгенде - бугъагъа
Ач гелгенде - акъчагъа
Ач гелгенни тойдургъан, геч гелгенни къондургъан
Аягъан балын бий ичер
Багъынчагъы къаралмагъан бала болмас, бавру ачитмагъан ана болмас
Бай оьлгенни тез билер, ярлы оьлгенни яз билер
Байгъа инанып, ярлы эки оьгюзюнден къуру къалгъан
Байдан балагъ тиер
Байдан тиер, балдан тамар
Байлыкъ гетер, бирлик гетмес
Байны кепи гелгинче, ярлыны жаны чыгъар
Байны яшы - тузгъа, ярлыны яшы шекерге чабар
Балалыкъда берилген гёнгюл эсен таймас
Баланы хидирин баласы болгъанда билер
Барлыкъгъа къарама, батырлыкъгъа къара
Бармагъым хыяр десенг, эдепсиз туз алып чабар
Барчы-гелчиге ярлы яхшы буса да, оьзюне герек дегенде сююндюрмей
Барын берген байгъа саллыкъ
Батыр гетген затны гъакъында йырласа, демели, ол къарт болгъан
Батырны батырлыкъы яв гелгенде билинир
Батырны гетишине къарама, гелишине къара
Башда уй ишлеген артда эшик артда къалыр
Башлыкъын ал дегенде, бийни башын алгъан къуллукъчу
Башы аяз къатынындан къоркъмас
Башы кёпню башы ёкъ, башдан-баракъ, иши ёкъ
Бек тутгъан биябур болмас
Бёрю итден къоркъмас, гъаплагъанны сюймес
Бёрю къылыгъын ташламас
Бет гёрсе, юз уялыр
Бетинг къыйшыкъ буса да, анангны оьпкелеме
Бизде де болур балыкъ, биз де болурбуз тарыкъ
Бизде де болур балыкъ, биз де этербиз янгылыкъ
Бизин тишибиз тутмагъанны, халкъны эрни тутмай
Бийге инанма, сувгъа таянма

Бийим тюгюл сатмас, эрим тюгюл салмас
Бийкесини гъалын тавкеси билер
Бийни алдындан, эшекни артындан оьтме
Бийни бийкеси де кьувуар
Билеген булан билмейген тенг болмас
Билмейгенни сорамакъ - адамлыкь
Бир бармакъ тасма бир атлыны ёлгъа салыр
Бир бу гече тюгюлмю, бир бутдан эретурарбыз
Бир сабургъа - минг хайыр
Биревлеге сув табулмай ичмеге, биревлер кёпюр тапмай гечмеге
Бирлик болмай тирлик болмас
Бирлик булан эл яшнар
Бола бусанг, болат орнат къашынга, болмай бусанг, явлукь байла башынга
Болагъан зат жижегинден белгили болур
Болгъан ишге болат бол
Бузукь булан дос болма
Булгъанышып акьгъан сувгъа тыныв ёкъ
Бурнуну ели хум чача (гюню юрюп, кьутургъан.)
Вазирни вазыллагъаны жибинден яман
Вакил бир де утдурмай
Васвасны малы болса да, маслагъаты болмас
Ватандашым - къардашым, кьыйынлы гюн сырдашым
Ватанны байлыгъы - сени байлыгъынг
Ватансызны сыйынгъаны - денгиз
Ватаны ёкъдан ватандаш болмас
Ватаны ёкъну - ватандашы ёкъ
Ватанына намарт болгъан атасын да сатар
Виляятны онгмагъаны да, тонгмагъаны да башындан
Гёз кьоркьач, кьол - батыр
Гелинни гюллеген кьайынана гюн гёрмес
Гелинни чайнагъан кьайынана гелинсиз кьалыр
Гелинни яхшы сыйласа, югюрюк болур
Гемеди гемечи булан урушма
Гёргенни гёз гъашыгъы
Гьакьгъа тутулгъан асгерден асгер болмас
Гьакьны гёр - халкьны гёрме
Гьакьыл гёрмей болгъан сонг, гёз гёрмекден пайда ёкъ
Гьар ханны бир девюрю
Гьюрметли гиши гьилла кийизни гьюрметсизден табар
Гюлайлан - гюнню, балжибин балны кёп сюер
Гюнчю гюн гёрмес, тилчи сый гёрмес
Гюч буса, кийиз кьазыкъ да ерге гирер
Гючге тёре ёкъ
Гючлю болма суйсенг, душмандан гючюнг яшыр
Гючлюден гючлю чыкъса, гючлю пысып кьалыр
Гючлюлер гемени топуракьдан юрютер
Достунг ял буса - яягъынг тербенмес
Душман дос болса кьоркьунчу гючлю
Дюнъяны малын берсе де, намусунгну сатма
Дюнъяны сюрчалса да, эркекни бюдюретмес

Езиги гелгенде сѣзню кьойма, ерсиз ерде де кьонма
Ерине гѣре тюз сѣйле, заманына гѣре сѣз сѣйле
Жагьил турма суюсенг - дос тут
Жамият ятса кийиз, турса - мююз
Жамиятны еси болма, ерлиси бол
Жан сыйдан тоймас
Жаясыз да барма, явдан да кьачма
Жынс жынсын табар, тапгьанны тапмас
Заманлар гетер, халкъ гетмес
Заманында чанг чыгьармас эрлеге кьартлыгьында кьала бузса инанмас
Зиндандан кьоркьгьан эл батыры болмас
Зулму кьылычы юрекге тиер
Зулмулу билек эки сынар
Игит бир керен, осал минг керен оьлер
Игит не ат ойнатар, не де ер хармап ятар
Игитге гюлле батмас
Игитге гюлле кьатылмас
Игитге етмиш тюрлю гьюнер аз
Игитни атасын сорама
Иелмегенге бюгюлме
Иелмейген бюгюлмес
Иесиз кьалгьан ит болур
Илмек чалса, думгьа асув
Илыкьдан кьач, зулмугьа чанч
Инивюне агьаву тюбек алып чапса, ят гишилер не алып чабар
Исбайы болмакъ чачдандыр
Исбайы ичинден кьартыллар
Исбайыны ирисин ел гелтирер
Ит гьаплар, кериван гечер
Ит кьанлы болсун, игит жанлы болсун
Итге арыгьын билдирмей, бѣрю сыртын гѣндюрген
Ичиндеги битген сонг, ит ашасын хуманы
Ичкиники тири, артыкъ ичген итимни бири
Ичлер булан ят бусанг, ятлар минер яврунга
Йыртыкъ тондан эр чыгьар
Кѣк тербенсе тербенмес Темиркьазыкъ юлдузсан
Кѣп итлер янчгьан бѣрюбюз
Кѣп суюдюрмек сѣздендир
Кьабургьа сав гирме, сал гир
Кьавгьачыдан кьайпанма, тюз сѣзден кьайпан
Кьавумсузгьа уьйленме, кьавумлу бола туруп
Кьазакь ятив - кьанлы оьлюм
Кьайратлы адам кьатынына кьатылмас
Кьайсадакъ кьайгьылы гюн чалышыр
Кьаламны гючю етишмейген ерде кьылыч булан иш гѣрмеге герек
Кьара тегенек де бутакьны гюлюн сакьлай
Кьаргьа кьаргьаны гѣзюн чокьумас
Кьаркьарасы гьюнерсиз гьюрметсиз де болур
Кьарт буса да нарт йимик
Кьарчыгьадан да пайда ѣкъ, кьанаты болмаса